

**МУЗИЧНО-РУХЛИВІ ІГРИ В СИСТЕМІ ІНТЕГРАЦІЇ
МУЗИЧНОГО ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

В статті розглядається питання доцільності використання музично-рухливих ігор в системі інтеграції музичного та фізичного виховання дітей дошкільного віку.

Ключові слова: фізичні якості, інтеграція, музично-ритмічна гра, естетичне забарвлення, кмітливість, гнучкість.

На сучасному етапі розвитку вітчизняної та зарубіжної освіти інтеграція знань дітей визначається як один із перспективних напрямів її модернізації.

Збільшені вимоги до майбутніх першокласників привели до збільшення об'єму і інтенсивності навчально-пізнавальної діяльності в дитячому садку. Нерідко навчальний процес дошкільних освітніх установ (ДОУ) будується за типом шкільної освіти і перевантажуються додатковими заняттями (іноземна мова, навчання читанню, письму тощо.). Це веде до збільшення навчального навантаження, що, в свою чергу, завдає серйозного збитку естетичному розвитку та стану здоров'я дітей.

Виховний процес у дошкільній установі нерозривний із загальною життєдіяльністю дитини і переважно має інтегрований зміст. Соціальні, виховні та дидактичні завдання, вікові особливості детермінують необхідність постійного вдосконалення методичної системи виховання дошкільників.

Завдання різного виду, змісту і складності сприяють послідовному розвитку фізичних якостей дітей: витривалості, гнучкості, спритності тощо, естетично забарвлюють заняття дітей з фізичного виховання, допомагають дітям відчувати радість при виконанні фізичних вправ під музичне супроводження, а на музичних заняттях – відчувати радість від уміння використовувати та вдосконалювати вивчені рухи, застосовувати їх у різних музичних іграх та вправах.

Музичні рухливі ігри допомагають розвивати емоційність та образність сприймання музики, чуття ритму, мелодичний та гармонійний слух, відчуття музичної форми, музичну пам'ять. Це, в свою чергу, допомагає дітям при виконанні фізичних вправ, організує їх, дає змогу ритмічно виконувати рухи, починати та

закінчувати з музикою, виконувати рухи чітко, правильно та в гармонії.

Метою нашого дослідження є розкрити сутність музично-рухливих ігор у системі інтеграції музичного і фізичного виховання. Для цього були поставлені наступні **завдання**: зробити аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми, вивчити передовий досвід учителів, що займаються цим питанням.

Одна з сучасних тенденцій розвитку освіти – її інтеграція, дозволяють комплексно вирішувати актуальні проблеми і завдання дошкільної освіти. Аналіз літературних джерел з дошкільної педагогіки показав, що елементи процесу інтеграції спостерігаються як у теорії методики фізичного виховання дітей дошкільного віку, так і музичного. Думка про використання рухів для музичного розвитку дитини не нова. Вона значно поширилася з ініціативи відомого швейцарського педагога і композитора Ж. Далькроза, який розробив систему ритмічного виховання [6, С.201].

Українською ученою Н.Ф.Денисенко доведено, що використання музичних творів на фізкультурних заняттях, ранковій гімнастиці, фізкультурній хвилині, спортивних святах, вечорах-розвагах підвищує моторну цілісність цих заходів до 20-25% та сприяє інтенсивному фізичному розвитку дітей, їх руховій підготовленості завдяки підвищенню рухової активності вихованців на 25% [4].

Основоположними є ідеї російських і українських вчених (Н.О.Ветлугіної, Е.С.Вільчковського, Т.І.Дмитренко, Є.Д.Макшанцевої, О.С.Шевчук та інших) про взаємозв'язок (інтеграцію) музики та рухів у деяких формах фізичного та музичного виховання.

Більшість дослідників у галузі як дошкільної, так і шкільної освіти усвідомлюють необхідність інтеграції музичного та фізичного виховання.

Так, наприкінці 80-х років Т.І.Осокіна доводить, що дітям дошкільного віку подобається займатися ранковою гімнастикою під музику [5]. Особливістю інтеграції, за Е.Д.Макшанцевою, є поєднання ігор-забав як одного з найпоширеніших засобів фізичного виховання з музикою, як засобу музичного виховання. Головним елементом у цих іграх є всі види рухів (основні, загальнорозвивальні і стройові). Саме їх діти повинні виконувати, закріплювати, формувати, робити розминку, але під певну мелодію і танок.

Найбільш фундаментальний підхід до інтеграції фізичного і музичного виховання був розроблений видатним українським

ученим Е.С.Вільчковським. Ним були виділені, класифіковані за віковими групами та внесені в державну програму „Малюк”, теорію і методику фізичного виховання дітей дошкільного віку танцювальні вправи [2, С.189]. Е.С.Вільчковський стверджує, що танцювальні вправи і танці мають включатися постійно в заняття з фізичної культури, ранкову гімнастику та в фізкультурні свята. За дослідженням вченого А.С.Шевчука, танцювальні вправи, що супроводжуються музикою, ритмічним підрахунком або піснею, розвивають у дітей музичний слух, посилюють позитивний емоційний вплив фізичних вправ на виховання естетичних почуттів. Саме про інтеграцію музики з фізкультурними паузами пише О.М.Кириченко. На її думку танці під музичний супровід (на зразок танцю каченят, ніжок, ручок тощо) можуть слугувати дітям як фізкультурна пауза між заняттями.

Одним із ефективних шляхів фізичного розвитку дітей у системі інтеграції фізичного та музичного виховання дітей можуть виступати музично-рухливі ігри.

Музично-рухливі ігри якнайповніше відповідають природі дитинства. Такі ігри дають учасникам широкий набір способів поведінки, їх дії не можна передбачити. Музично-рухливі ігри розвивають спритність, швидкість реакції, кмітливість.

Музично-рухливі ігри можемо умовно поділити на елементарні і складні, беручи за основу класифікацію рухливих ігор. Елементарні, в свою чергу, поділяються на сюжетні і безсюжетні, ігри-забави, атракціони, які ми і розглянемо в нашому дослідженні.

Сюжетні ігри мають готовий сюжет і твердо зафіксовані правила. Сюжет відображає явища навколишнього життя (трудові дії людей, рух транспорту, рухи і звички тварин, птахів тощо.), ігрові дії пов'язані з розвитком сюжету і з роллю, яку виконує дитина.

Сюжетні музично-рухливі ігри переважно колективні (невеликими групами і всією групою). Такі ігри використовуються у всіх вікових групах.

Безсюжетні музично-рухливі ігри типу „впіймай”, перебігань («Впіймайки» муз. Т.Ломової, «Перебігання» муз. Е.Тілічєвої,) не мають сюжету, образів, але схожі з сюжетними наявністю правил, ролей, взаємообумовленістю ігрових дій усіх учасників. Ці ігри пов'язані з виконанням конкретного рухового завдання і потребують від дітей великої самостійності, швидкості, спритності, орієнтування у просторі.

У дошкільному віці використовуються музично-рухливі ігри з елементами змагання (індивідуального і групового), наприклад: «Чия ланка швидше збереться» укр.нар.мелодія, обр.

Я.Степового, «Хто перший через обруч до прапорця» муз. Т.Волгіної тощо. Елементи змагання спонукають до більшої активності у виконанні рухових завдань. У деяких іграх («Зміни предмет» мел. С.Майкапара, «Хто швидший до прапорця» муз. Т.Ломової, „Поспішайте до мети” мел. В.Верховинця) кожна дитина грає сама за себе та прагне виконати завдання якнайкраще. Якщо ці ігри проводяться з розділенням на команди (ігри-естафети), то дитина прагне виконати завдання, щоб поліпшити результат команди.

До безсюжетних відносяться також ігри з використанням предметів (кегли, серсо, кільцеброс, бабці, «Школа м'яча» муз. В.Верховинця, „Гра з хусточкою” на мелодію укр.нар. пісні „Галя по садочку ходила” і ін.). Рухові завдання в цих іграх вимагають певних умов, тому вони проводяться з невеликими групами дітей (двоє, троє тощо). У цих іграх спостерігаються елементи змагання з метою досягнення кращих результатів, вміння під музику змінювати напрям руху та самі рухи.

У музичних іграх-забавах, атракціонах музично-рухові завдання виконуються в незвичайних умовах і часто включають елемент змагання, при цьому декілька дітей виконують музично-рухові завдання (біг у мішках під музику та ін.), решта дітей є глядачами.

Музично-рухливі ігри розрізняються і за руховим змістом: ігри з бігом, стрибками, метанням та ін. За ступенем фізичного навантаження, яке одержує кожен гравець, розрізняють ігри великої, середньої і малої рухливості. До музично-рухливих ігор великої рухливості відносяться ті, в яких одночасно бере участь уся група дітей і побудовані вони в основному на таких рухах, як біг і стрибки. Іграми середньої рухливості називають такі, в яких теж бере активну участь вся група, але характер рухів гравців відносно спокійний (ходьба, передача предметів) або рух виконується підгрупами. В іграх малої рухливості рухи виконуються в повільному темпі музики, до того ж інтенсивність їх незначна. Музично-рухливі ігри – важливий інструмент, що дозволяє дітям навчитися управляти своїм тілом, координувати власні рухи і форми власної рухової активності з подібними формами в партнерів у грі. Саме гра — фундаментальне джерело духовного зростання в дошкільному віці. У грі закладається ряд найважливіших естетичних та етичних якостей, завдяки грі дитина розуміє, що будь-яка дія вплетена в складну систему людських відносин. Естетичні переживання дитини, в тому ж і музичні, не є чисто естетичними. Ці переживання в'яжуться тісно з поза музичним змістом, із загальними подразненнями смислів рухом, а передовсім забавою. І тому музика для малої дитини не є

чимось окремим, чимось самим собою, тільки частинкою цілості; частинкою того таємного єднання й джерела дитячої фізичної енергії. Пісня, спів і музика, часто нерозривна частина рухових забав та ігор, розвиває в дитини найкращі душевні риси.

Гра займає більшу частину часу життя дитини. Адже в грі дитина задовольняє свої потреби в активній діяльності, намагаючись діяти, як дорослий.

Музичний керівник та вихователь із фізичної культури вибирає музично-ритмічну гру, враховуючи інтереси і можливості дітей, допомагає визначити сценарій гри, демонструє зразки виконання ігрових дій, приймає участь у грі в головній чи другорядній ролях, спонукає дітей виконувати в іграх правила культури поведінки.

Отже, використання музично-рухливих ігор в системі інтеграції музичного та фізичного виховання дітей дошкільного віку є доцільним і, навіть, необхідним, так як у процесі гри розвиваються фізичні якості дитини, а саме спритність, швидкість, гнучкість, рівновага, сила, витривалість тощо, та закладаються музичні знання й ряд найважливіших естетичних та етичних якостей.

Література:

1. Бородай А.А. Подвижные игры с элементами психотренинга для детей 3-6 лет. – Днепропетровск, 1991. – 29с.
2. Вільчковський Е.С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: Навчальний посібник. – Львів: ВНТЛ, 1998. – 336с.
3. Денисенко Н.Ф., Аксьонова О.П. Через рух – до здоров'я дітей: Навчально-методичний посібник. – Запоріжжя, 2006. – 122с.
4. Денисенко Н.Ф. Рухливі ігри // Дитина в дошкільні роки Зч. – Запоріжжя: Дніпровський металург, 1991. – С.25-30.
5. Осокина Т.Н., Тимофеева Е.А. Гимнастика в детском саду. – М.: Просвещение, 1969. – 180с.
6. Куш В., Фролкин В. Предмет „Ритмика” в музыкальном воспитании (к истории и теории) // Художественное воспитание подрастающего поколения: проблемы и перспективы. – Новосибирск, 1989. – С.201.

ШЕВЧЕНКО Ю. М.

**МУЗЫКАЛЬНО-ПОДВИЖНЫЕ ИГРЫ В СИСТЕМЕ
ИНТЕГРАЦИИ МУЗЫКАЛЬНОГО И ФИЗИЧЕСКОГО
ВОСПИТАНИЯ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА**

В статье рассматривается вопрос целесообразности использования музыкально-подвижных игр в системе интеграции музыкального и физического воспитания детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: физические качества, интеграция, музыкально-ритмическая игра, эстетическое окраску, сообразительность, гибкость.

SHEVCHENKO Yu.

**MUSICAL-MOBILE GAMES IN THE SYSTEM OF
INTEGRATION OF MUSICAL AND PHYSICAL EDUCATION
OF PRESCHOOL AGE CHILDREN**

The article takes up the question if it is advisable to use musical and active games in the system of fusion of musical and physical bringing up of children preschool age.

Keywords: physical abilities, fusion, a musical and rhythmical game, aesthetic development, quick-wittedness, flexibility.